

EESTI NSV PÕLLUMAJANDUSE MINISTEERIUM
EESTI MAAVILJELUSE JA MAAPARANDUSE
TEADUSLIKU UURIMISE INSTITUUT

TAIMEKASVATUSALASTE JUHENDITE SARI

8

TATRA KASVATAMINE

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS · TALLINN · 1961

EESTI NSV PÖLLUMAJANDUSE MINISTEERIUM
EESTI MAAVILJELUSE JA MAAPARANDUSE
TEADUSLIKU UURIMISE INSTITUUT

Taimikasvatusalaste juhendite sari

8

TATRA KASVATAMINE

1961

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS · TALLINN

633.1
T 30

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee jaanuaripleenumil märkis sm. Hruštšov, et on vaja juba 1961. aastal võtta tarvitusele abinõud tatra ja kaunviljade kasvupinna taastamiseks ning laiendamiseks. Tuleb tõsta nende kultuuride saagikust ja kogusaaki.

Tatar on väärtuslik tangukultuur. Ta terad sisaldavad valku 12%, rasva 1,8—2,7%, lämmastikut ja ekstraktiivaineid 60—62% ja tuhaelemente 2,1%.

Tatras sisalduvat valku omastab inimese organism kergesti. Suure tähtsusega on organismile ka terades sisalduvad orgaanilised happed (õun- ja sidrunhape), vitamiinid (B₁ ja B₆) ning tuhaelementidest fosfor ja raud. Tatar on tuntud ka hea meetaimena.

Kahjuks on viimastel aastatel meie vabariigis tatra kasvatamine tunduvalt vähenenud. 1939. aastal oli meil tatra kasvupind 3192 ha, 1950. aastal 3300 ha, 1955. aastal isegi 3400 ha, kuid 1960. aastal ainult 87 ha.

Tatart kasvatatakse meil peamiselt Kagu-Eestis — Põlva, Võru ning Valga rajoonis.

Tatrasaagid on olnud väga tagasihoidlikud, ulatudes vaid 7,5 ts-ni hektarilt.

Tatra madalate saakide põhjuseks on peamiselt see, et ta paigutati enamasti kõige vähem väetatud põldudele ja sageli jäeti ilma isegi mineraalväetistest. Ka mullaharimine, umbrohutõrje, külv ja koristamine jäeti viimasesse järjekorda. Eriti suured olid koristuskaod.

Tatra juured on võimelised toitaineid omastama raskelt lahustuvaist ühendeist, mistõttu ta annab saaki ka väheviljakatel muldadel. Kuid suurte saakide saamiseks tuleb tatart siiski väetada. Eriti tänuväärne on ta kaali- ja fosforväetiste suhtes.

Et saada suuri ja püsivaid saake, on tarvis tatrakasvatamisel rakendada õiget agrotehnikat.

Kasvukoha valik ja eelviljad. Tatar on lühikese kasvuajaga kultuur (70—80 päeva). Kuigi tatral on nõrk juurestik, omastab ta mullast väga hästi kaalit ja fosforit, veidi halvemini lämmastikku.

Tatar ei ole tundlik mulla happesuse suhtes ja kasvab nõrgalt happelistel muldadel isegi paremini kui lubjarikastel.

Et tatar on sooja- ja niiskusenõudlik kultuur, siis saadakse paremaid saake kergema lõimisega mitte põuakartlikel saviliiv- või liivsavimuldadel.

Liivastel happelistel muldadel, kus teiste kultuuride saagid jäävad väikeseks, tuleks kasvatada tatart. Tolmlemise soodustamiseks valida metsa või karjamaa lähedasi põlde, kus on rohkesti kimalasi ja mesilasi.

Tatar tuleb külvata kas taliviljade, põldheina, rühvelviljade või väetisi saanud suviteravilja järele.

Mullaharimine. Sageli põhjustab tatra väikest saaki külvide umbrohtumine ja mulla vähene niiskus. Seepärast peab kõik mullaharimistööd suunama sellele, et säilitada mullas võimalikult rohkem niiskust ja hävitada umbrohtu.

Nagu kõigi teraviljakultuuride kasvatamisel nii tuleb ka tatra alla minev maa künda sügisel. Kõrrepõllud on tarvis paar nädalat enne sügisküнди koorida.

Kevadel maa tahenemisel tuleb künd kas äestada või kultiveerida agregaadis äkete ja libistitega. Umbrohtude tärkamise ajal (10.—15. päeval pärast esimest kultiveerimist) tuleb põldu uuesti kultiveerida, kuivade ilmade korral ka rullida, et seemneumbrohtudele luua soodsamad idanemistingimused.

Külvi eel on tingimata vaja põld külvi sügavuselt kultiveerida hanijalgkultivaatoriga ja äestada, et hävitada kasvamahakanud seemne- ja juurumbrohud.

Hanijalgkultivaatorina võib hea eduga kasutada ka hobukultivaatorit, millele on monteeritud hanijalad.

Tatra parim külviaeg on mai lõpul või juuni alguses.

Väetamine. Lühikese kasvuaja ja suure kaali- ning fosforivajaduse tõttu peab tatrapõldudele andma eeskätt kaali- ja fosforväetisi. Piisab, kui hektarile anda 1 ts kaali-soola ja 2 ts superfosfaati. Happelistel muldadel tuleb superfosfaadi asemel kasutada segafosfaati või fosforiidi-

jahu arvestusega 3 ts hektarile. Võimaluse korral anda lämmastikväetisi 0,5—1 ts hektari kohta.

Fosforiidijahu antakse sügiskünni alla, teised mineraalväetised aga kevadise kultiveerimise alla.

Külviaeg. Tatar on soojanõudlik taim. Seemned idanevad hästi siis, kui mullatemperatuur külvi sügavusel on tõusnud 10—15°-ni. Juba —2° kahjustab tõusmeid ning —5° juures taimed hävivad.

Nagu eespool öeldud, tuleb tatar külvata mai viimastel või juuni esimestel päevadel, olenevalt mulla soojenemisest. Seega langeb tatra külviaeg põhiliselt kokku maisi külviajaga.

Külvinorm ja -viis. Paljudel juhtudel on madala saagi põhjuseks halvasti sorteeritud seeme ja väike külvinorm. Hästi sorteeritud seemnega võib saada kuni 50% suuremat saaki kui sorteerimata seemnega.

Tatra 1000 tera kaal on 20 g. Ta külvinormiks reaskülvil on 400 idanevat tera ühe m² kohta, s. o. 100%-lise idanevusega hästisorteeritud seemet 80 kg hektarile.

Tatar ei võrsu, vaid hargneb ja rohkem laiarealistes külvides. Seemne vähesuse korral võimalikult suurema seemnehulga saamiseks külvata laiarealist (30 sm reavahega). Külvinorm on sel juhul $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ tavalisest külvinormist väiksem.

Tatar kui niiskusenõudlik kultuur vajab küllalt sügavat külvi. Normaalseks külvisügavuseks on 6—7 sm. Varasema külvi korral ja raskematel muldadel võib külvisügavus olla väiksem.

Seemneks kasutada peamiselt aretussorte, mis on kohalikest sortidest suurema saagiga. Meie vabariigis on rajoonitud suuresaagiline sort «Valik». Peale selle sobivad meil kasvatamiseks ka «Aleksandrovskaja», «Bogatõr» jt.

Külvijärgne hooldamine. Kui pärast külvi on ilmad kuivad ja soojad, siis tuleb põldu rullida. Mulla tihendamine aitab niiskusel sügavamalt tõusta pindmestesse kihtidesse ja loob seega soodsa võimaluse seemnete idanemiseks. Kui aga pärast külvi tekib vihma tagajärjel mullakoorik, tuleb see võrkäketega äestamisega purustada.

Tatra külve on kasulik võrkäketega äestada ka umbrohtude hävitamise eesmärgil. See toimub umbes 2—3 nädalat pärast külvi, kui taimed on ligikaudu 5 sm pikkused. Äestatakse külviridade suhtes diagonaalselt. Seejuures tuleb

olla ettevaatlik, eriti liivastel muldadel, et ei vigastataks liiga palju taimi.

Tatra paremaks tolmlemiseks ja ühtlasi sellega mesila meetoodangu suurendamiseks viia tatrapõllule 2—4 mesilasperet hektari kohta. See on vajalik siis, kui tatrapõld on mesilast kaugemal kui 1 km või kui põllu läheduses pole karjamaad ega metsa.

Koristamine. Tatar õitseb 30—40 päeva ja seepärast valmib seeme väga ebaühtlaselt. Ka varisevad terad kergesti. Seepärast ei tohi koristamisega hilineda. Õige koristusaeg on siis, kui $\frac{2}{3}$ teradest on pruunid. Kõige parem on tatart koristada isesidujaga või selle puudumisel viljalõikajaga. Rõukudes kuivanud ja järelvalminud tatar pekstakse kas viljapeksumasina või kombainiga.

Kombainiga koristamisel peab tatrapõld kogu ulatuses olema pruun.

Tatra kasvatamine on väga tasuv. Praeguste kokkuostuhindade järgi makstakse kolhoosidele 10 tsentneri tatra eest 200 rbl., see on niisama palju kui 27 tsentneri suvinisu eest

ВЫРАЩИВАНИЕ ГРЕЧИХИ
На эстонском языке

Эстонское Государственное Издательство
Таллин, Пярнуское шоссе, 10

*

Toimetaja K. Vool
Tehniline toimetaja A. Tõnisson
Korrektor I. Tamm

Ladumisele antud 18. IV 1961. Trükkimisele
antud 25. IV 1961. Paber 54×84, 1/16. Trüki-
poognaid 0,5. Formaadile 60×92 kohaldatud
trükipoognaid 0,41. Arvutuspoognaid 0,22.
Trükiarv 4000. MB-03524. Tellimise nr. 2617.
Trükikoda «Kommunist», Tallinn, Pikk tn. 2.

Hind 1 kop.

1 kop.

A

23684

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 01130182 9